

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

registrator@Skogsstyrelsen.se

2019-02-07

Yttrande över rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

Rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter har remitterats av Skogsstyrelsen. KSLA har följande synpunkter på den remitterade rapporten.

Sammanfattande synpunkter

En hög skogsproduktion är ett centralt medel för att uppnå en uthållig utveckling och KSLA ser positivt på att Skogsstyrelsen har bjudit in skogsbruket, forskningen och andra intressenter att ge förslag på produktionshöjande åtgärder. Detta skapar ett engagemang och delaktighet som ligger i linje med den skogspolitiska principen att skogsägarna ska bruka skogen i frihet under ansvar.

Processgruppen för skogsproduktion har åstadkommit en bra genomgång av förutsättningarna för skogsproduktionen i Sverige och beskrivit både vilka möjligheter och hot som skogsbruket står inför. Rapporten representerar ett tydligt ställningstagande kring skogsproduktion och den innehåller ett flertal förslag, som till samhällets gagn kan främja skogsbruket.

KSLA vill samtidigt peka på vikten av en fortsatt evidensbaserad utveckling av skogsbruksmetoder och då är inte minst behovet av att kunskap och kompetens för implementering säkerställs. För skogsbruket är det avgörande att nya metoder kan utvecklas och testas i praktiskt relevanta skolor, så att både fördelar och potentiella risker kan utvärderas. KSLA vill därför särskilt framhålla betydelsen av adaptiv förvaltning, genom vilken ett fruktbara samarbete mellan forskning och praktik kan utvecklas och ständiga förbättringar uppnås.

Behovet av fortsatt ansvarstagande för ett hållbart skogsbruk

Det råder en bred samsyn kring behovet av att en ökad skogsproduktion sker inom ramen för ett hållbart och variationsrikt skogsbruk. I rapporten behandlas behovet av att väga olika åtgärders positiva effekter via en ökad skogsproduktion mot den påverkan de kan ha på andra mål. Kvalitativa bedömningar av denna påverkan har gjorts på ett systematiskt sätt, men i många fall saknas explicita avvägningar mellan positiv påverkan på skogsproduktionen och effekter på andra mål relaterade till omfattning och skala av föreslagna åtgärder.

Rapportens stora förtjänst är att visa på nya möjligheter att öka skogsproduktionen. Samtidigt vill KSLA betona att ansvaret för att göra avvägningar mellan olika mål ligger kvar på de beslutsfattare som ska ta sig an och förverkliga förslagen. I många fall ligger ansvaret på skogsägare och de som aktivt utför åtgärder i skogen, men även de som ska före vidare de mer övergripande förslagen kring viltförvaltning, skogsskadeprevention, skogsodlingsmaterial, infrastruktur, forskning, kompetenshöjning och uppföljning har ett ansvar för att implementeringen sker inom ramen för ett hållbart och variationsrikt skogsbruk.

Processen bakom rapporten

Delaktighet och dialogprocesser är bra men också resurskrävande för de organisationer som medverkar. Eftersom olika organisationer har olika förutsättningar att avsätta resurser är det viktigt att försöka utjämna effekterna av dessa olikheter. Det är det t ex bra att Skogsstyrelsen agerat sekretariat i alla arbetsgrupper och i processgruppen.

Det är fortfarande otydligt hur förslagen från denna process kommer att samordnas med förslag från andra pågående processer såsom arbetet med det Nationella Skogsprogrammet. Förutsättningarna för uppdraget till arbetsgrupperna var att visa på möjligheter att öka skogsproduktionen och att avvägningar mot andra intressen skulle göras av processgruppen. Det har gjorts i viss mån, men det är inte helt självklart hur förslagen och avvägningar mot andra intressen, kommer att föras vidare. Den typen av otydlighet kan påverka engagemanget i arbetsgrupperna – om det inte är tydligt på vilket sätt slutresultat kommer att användas kan det minska intresset att medverka i kommande processer.

Rapporten är baserad på fyra olika delrapporter, där i huvudsak representanter från skogsbruket har utformat förslag till produktionsgynnande aktiviteter. Forskare och övriga intressenter har medverkat i processen och haft möjlighet till inspel under arbetets gång. Processen har skapat möjlighet till bred förankring i skogsbruket. På grund av frågornas komplexitet ger rapporten dock i många fall inget otvetydigt svar varken rörande effektbeskrivningar eller avvägningar mellan olika mål. KSLA ser ändå positivt på försöket att inkludera såväl näringen som vetenskapssamhället i processen.

Om dialogprocesser tillämpas som styrmedel blir sammansättningen av dialoggrupperna avgörande för hur trovärdigheten för resultat och fortsatt process

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

blir hos olika intressenter. Slutresultatet är beroende på vem som bjuds in respektive ges tyngd i processen och det är stor risk för att olika aktörer känner sig ignorerade, förbigångna eller överkörda i slutet av processen. För att slutrapporten och dess förslag ska vinna trovärdighet och stöd är det därför viktigt att olika intressen ges möjlighet att påverka skala och inriktning i samband med implementeringen. Det gäller särskilt behovet av att i all rådgivningsverksamhet beakta skogsägarnas ansvar för ett i vid mening uthålligt skogsbruk.

Kommentarer till förslagen

KSLA väljer här att i huvudsak avstå från att kommentera de enskilda förslagen i rapporten, men konstaterar att många av förslagen på lång sikt kommer att leda till ökad virkesproduktion och genom den genomförda processen har de ett brett stöd i sektorn.

Skogsstyrelsens roll

Det finns dock några principiella påpekanden att göra avseende förslagen som handlar om ökad medelstilleddning och insatser från staten. Då Skogsstyrelsen ansvarar för både rapporten och förslagen, finns det ett behov av att förslagen granskas och värderas utifrån ett mer neutralt perspektiv.

I rapporten föreslås det exv. att staten ska tillskjuta medel för förbättrad övervakning av skogsskador, betesskador, återväxtresultat och liknande statistikunderlag. KSLA anser detta vällovligt, men också att staten bör dela upp ansvaret tydligare mellan statistikproducerande myndigheter/institutioner och de myndigheter som har ansvaret att implementera den beslutade politiken och tillika insatsåtgärderna. T ex har SLU och Riksskogstaxeringen bättre möjligheter kompetensmässigt och vetenskapligt integritetsmässigt att följa olika statistiska intressanta företeelser över tid än Skogsstyrelsen, som är direkt involverad i den skogspolitiska styrningen och därmed även mer utsatt för den skogspolitiska konjunkturen. Det är viktigt att insamling av grundläggande skogs- och miljöstatistik sker långsiktigt och på ett över tid konsistent sätt. Detta kan gälla återväxttaxeringen, miljöhänsyn vid slutavverkning, uppföljning av skadeinsekter, viltskador, svampangrepp, m.m. som i grunden bör utföras som objektiva basala statistiska inventeringar/undersökningar.

Även frågan om Skogsstyrelsen ska ges en större roll som forskningsfinansiär bör utredas ytterligare. Med den föreslagna satsningen kommer Skogsstyrelsen att förbli en liten aktör, som måste bygga upp hela den organisation som krävs för beredning och fördelning. Alternativet är att lägga uppgiften att hantera den föreslagna forskningsfinansieringen på någon befintlig forskningsfinansiär, och där öronmärka medel för den skogsproduktionsinriktade forskning som åsyftas.

Däremot bör Skogsstyrelsen ha huvudansvaret för rådgivning, information, lagövervakning, utredandet av skogspolitiska styrmedel, m.m. och här ser KSLA liksom processgruppen att Skogsstyrelsen bör tillföras mer medel eller alternativt prioritera styrmedel för en ökad virkesproduktion.

Insatser för ökad skogsproduktion

Insatsområdena klövviltsförvaltning, skogsodlingsmaterial, skogsskötsel för hög tillväxt bedöms enligt utredningen stå för 70 - 80 procent av den möjliga potentialen för ökad skogsproduktion. KSLA konstaterar att detta är väl beprövade åtgärder som genomförts i stor omfattning och med väl kända effekter på skogsproduktionen.

När det gäller insatsområdena främmande trädslag, dikesrensning/skyddsdikning och skogsgödsling bedöms de utföras på en begränsad areal men med potentiellt stora lokala effekter på både skogsproduktion och andra mål. Det är viktigt att skogsägarna ges möjligheter att använda kraftfulla metoder för ökad skogsproduktion, men KSLA vill i detta sammanhang framhålla vikten av att tillämpa adaptiv förvaltning genom vilken ett fruktbarande samarbete mellan forskning och praktik kan utvecklas, som minimerar risker och medför ständiga förbättringar.

Utredningen tar kortfattat upp beredskap för nya skadesituationer. KSLA vill framhålla den mycket stora risken för skogsproduktion och biologisk mångfald som introduktion av nya skadegörare kan medföra. Som exempel kan tallvednematoden nämnas. Etablering av tallvednematoden i Sverige skulle kunna innebära förödande konsekvenser för skogsproduktion och biologisk mångfald knuten till tall. Handel med skogsprodukter utan tillräcklig övervakning och kontroll utgör det största hotet när det gäller spridning av parasiten till vårt land. KSLA vill därför betona vikten av att införsel av för skogen skadliga organismer effektivt förhindras genom EU-lagstiftning, regler för handel med skogsprodukter och övervakning. KSLA planerar även att i sin egen verksamhet lyfta dessa och andra frågor relaterade till skogsskador under de närmaste åren.

I utredningen redovisas att andelen skogligt anknutna doktorander inom skogshushållningsämnena sedan 1990-talet stadigt minskat. KSLA konstaterar att Sverige länge varit världsledande när det gäller forskning och utveckling inom skogshushållningsområdet, men att detta hotas på grund av brist på rätt kompetens för rekrytering inom forskning och praktik. Därför bör tillräckliga forskningsmedel långsiktigt avsättas med klar inriktning mot detta område.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

KSLA kan bidra i den fortsatta processen

KSLA ser fram emot att bidra till det fortsatta arbetet med att implementera förslagen på följande sätt:

- Genom att i det fortsatta utredningsarbetet bidra med akademins breda kompetens och erfarenhet
- Genom att ge möjlighet till seminarier och workshops inom ramen för KSLA:s plattform och organisation. KSLA är en väl lämpad mötesplats, där det är lätt att samla människor från olika delar av sektorn, forskningen, övriga myndigheter, politiker m.m.
- KSLA:s kommitté för klimat och markanvändning mot 2030 har som syfte att synliggöra de hållbara möjligheter som jord- och skogsbruket i Sverige har för att motverka klimatförändringar globalt. Särskild vikt ska läggas på de möjligheter som finns att med skogs- och jordbruksprodukter ersätta fossilt kol i en framtida bioekonomi.
- Akademien har just startat en kommitté om Viltförvaltning. Kommittén är brett sammansatt och kan ge substantiella bidrag till fortsatt arbete i denna komplexa fråga.
- Akademien har nyligen tillsatt ett avdelningsövergripande Ungdomsutskott, där bl. a. de viktiga kompetensförsörjningsfrågorna adresseras.
- Genom att i det fortsatta och framtida remissarbeten ge synpunkter inom ramen för KSLA:s uppdrag som akademi.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Lisa Sennerby Forsse
Akademiens preses

Eva Pettersson
Akademiens sekreterare och VD